A gyakorlati képzés tapasztalatai a Pedagógiai Főiskolán

A metódikus-rendszer kiépítésével a tanévben új alapokra helyezett gyakorlati képzés területén céltudatos munka folyik abban az irányban, hogy kiküszöbölődjenek az elmúlt években mutatkozó hiányosságok és megvalósuljanak azok a célkitűzések, amelyeket a gyakorlati képzést szabályozó és komoly igényeket támasztó Útmutató jelöl meg.

A jövő nevelőinek az oktató-nevelőmunkára való gyakorlati előkészítése — megfelelő szakmai és pedagógiai elméleti ismeretek birtokában — a szakmódszertani előadásokon, a hospitálásokon, a hallgatók tanításán, valamint az osztályon és az osztályon- és iskolánkívüli munkán keresztül történik.

A szakmódszertani előadások rendkívül fontos ismeretanyagának átadásánál a metódikusok az OM által rendelkezésükre bocsátott Útmutatók szellemében jártak el, s az azokban előírt anyagot gazdag egyéni tapasztalataikkal tették életszerűvé. A metódikusok a gyakorló iskolai nevelőkkel úgy irányították és kapcsolták össze munkájukat, hogy a hallgatók a módszertani órán hallották alkalmazását már a legközelebbi hospitálási órákon meg is figyelhették.

Az egész éven át folyó hospitálások heti négy órájából egy óra jut előkészítésre, két óra nevelői bemutató tanításra és egy óra a látott tanítások elemzésére.

Az előkészítésen a hallgatók nemcsak az óra anyagával, felépítésével ismerkednek meg, hanem megkapják a tanítási egységgel kapcsolatos módszertani problémák megoldását is. Az előkészítési órán adják meg a metódikusok a hallgatóknak a megfigyelési szempontokat is, amelyekkel kapcsolatban az egyik metódikus a következőket állapította meg: »Eleinte minél több lélektani, logikai, általános módszertani szempont, később minél több szakmódszertani szempont megadása látszik célszerűnek. Így a hallgatók fokozatos fejlődésen mentek keresztül, tartalmasabbak lettek a hozzászólásaik, mind pedagógiai, mind szaktárgyi szempontból és aktivitásuk is folyton fokozódott.«

Sokszor láthatták a hallgatók azt is, miként készül fel a szaktanár az órára a maga-készítette szemléltető anyaggal, kísérleti eszközökkel. A nevelői leleményességnek, öntevékenységnek ilyen megnyilatkozásai igen hasznos útmutatások a hallgatók számára.

A helyes osztályozás, értékelés kifejlesztése céljából 1—1 órán a szaktanár nem közölte a tanulókkal az érdemjegyeket. Ilyenkor a hallgatók az óra elemzéskor mondták el megfelelő indokolással, miként értékelték a feleleteket.

Örömmel állapítható meg, hogy a hallgatók a kötelező hospitálásokon kívül, szabad idejükben is látogatják a gyakorló iskolai nevelők vagy társaik óráját.

A bemutató tanításokon megfigyelhették a hallgatók az előadásokon hallott elméleti anyag gyakorlati alkalmazását, megismerhették az oktatás és nevelés módszerét, s így felkészülhettek a tanítási gyakorlatokra, illetve az önálló gyakorlati munkára.

Hogy mennyire nagy hatással voltak a hallgatókra a bemutató tanítások és, hogy mennyire növelték bennük a hivatástudatot, arra vonatkozólag bőven lehetne idézni a hallgatók félévi beszámolóiból. «Azt hiszem, hogy a didaktikai és hospitálási órákon szerettem meg teljes mértékben a nevelői pályát». — »Csak most érzem, milyen jó pedagógusnak lenni, amióta megismertem a gyermekeket, amióta velük együtt dolgozom az órákon« stb.

A megfigyelési szempontok tervszerű összeállításának, valamint a pszichológiai, pedagógiai és szakmódszertani órákon végzett munka eredménye az óraelemzéskor mutatkozott meg a legjobban. Míg kezdetben a legtöbb csoportban bátortalanult indult meg az elemző munka, addig a félév végén egy-egy óra megbeszélésekor sok, formai és tartalmi szempontból egyaránt értékes hozzászólás hangzott el.

A gyakorlati tanítások november második felében kezdődtek meg Főiskolánkon. A hallgatók általában kellő gondossággal készülnek a tanításokra, tervezeteik, óravázlataik többnyire gondosan felépítettek. Megállapítható, hogy hallgatóink szívesen tanítanak. Az eddig tanításban résztvett hallgatók eredménye — néhány kivétellel — általában biztató. Természetesen vannak hibák is. Ezek a hibák főként abból fakadnak, hogy a jelenlegi kétéves Főiskolánkon párhuzamosan folyik az elméleti és gyakorlati képzés, ami a hallgatók elfoglaltságában egészségtelen, túlzsúfoltságot eredményez.

Arató Ádám
főiskolai docens

A szegedi I. Belklinika tudományos munkássága

A szegedi I. Belklinika a háború előtt az ország legjobban vezetett, leghaladóbb szellemű, legkiválóbb tudományos eredményeket elérő belgyógyászati intézménye volt. A háború végére azonban a klinika gazdátlanná vált és midőn Hetényi professzor 1947-ben átvette a klinika vezetését, egy hiányosan felszerelt, széthullott, csupán múltjából élő intézetet talált.

A klinika az utóbbi hét év alatt nagyot fejlődött. Az Akadémia és a Minisztérium támogatásával számos speciális felszerelésű tudományos laboratóriumot rendezett be, melyek lehetővé tették, hogy különböző témákon dolgozó, önálló munkacsoportok alakuljanak. Egyik munkacsoport a fekélybetegség keletkezésére vonatkozó vizsgálatokat végez. Egy másik a rheumás láz kóroktanát kutatja. Egy harmadik az idült hasmenések és bélbetegségek kórélettanát tette vizsgálat tárgyává. Egy további munkacsoport a szívbetegségeket vizsgálja. Az idült fehérvérűség, a csontvelőműködés kórélettanának kutatása is a klinika tudományos munkásságának spectrumába tartozik.

Kitűnik ebből a klinika tudományos munkásságának elvi irányzata. A cél az, hogy önálló, vezetésre, irányításra alkalmas kádereket neveljen akik egy-egy munkacsoportot önállóan képesek irányítani és akik munkájukról időszakonként a professzoroknak számolnak be. A fiatal orvos először mint egyszerű munkatárs lesz valamelyik általa választott munkacsoport tagja, néhány év alatt pedig, ha arra érdemesnek bizonyul, maga is önálló kutatóvá válhat.

A klinika 1947 óta közel kétszáz tudományos dolgozatot publikált, melyek közül nem egy alapvető megfigyelésről számolt be és nemzetközi viszonylatban feltűnést keltett.

A klinika tudományos munkáját azonban néhány technikai körülmény gátolja. Egyik a technikai segéderők (asszisztensnők, laboránsok, állatápolók) kis száma. A másik, a kísérleti állatok beszerzésének nehézsége. A másik szervezési kérdés volna: ha az Orvosegyetem kutyafarmot létesítene, úgy e nehézség elhárulna.

A szegedi I. Belklinika sokoldalú tudományos munkáját magasabb célkitűzés fogja össze. A cél a különböző betegségek kóroktanának és gyógyításának neuró-humorális tényezőit kimutatni.

Szovjet vendégek a Szegedi Tudományegyetemen

Egyetemünk az idei Magyar-Szovjet Barátsági Hónap keretében is folytathatta azoknak az egyre erősbödő kapcsolatoknak kiépítését, amelyek a szovjet tudományhoz fűzik. Egyik legjobb módja ennek a személyes érintkezés, amely ezúttal Gluscsenko akadémikus és Oszipova elvtársnő, középiskolai igazgatónő látogatása révén vált lehetővé. Személyükben olyan szakembereket üdvözölhettünk, akik kiemelkedő tudással és gazdag tapasztalatokkal rendelkeznek éppen azokon a területeken, amelyek ma számunkra különösen fontosak.

Gluscsenkó elvtárs a Növénytani és a Növényélettani Intézetet látogatta meg. Mindkét helyen örömmel látta, hogy olyan természetű munka folyik, amely közvetlenül összefügg a gyakorlattal, anélkül, hagy prakticizmusba esnék. Elismerően nyilatkozott az intézetek szervezettségéről, berendezéséről. Közvetlen egyénisége lehetővé tette, hogy hamarosan termékeny eszmecsere alakuljon ki, melynek során számos új szempontot vetett fel, s tájékoztatta az intézetek vezetőit, Greguss Pált és Szalay Istvánt arról, hogy a Szovjetunió hasonló intézetei milyen témakörrel foglalkoznak.

J. K. Oszipova elvtársnő, a moszkvai 243. sz. középiskola igazgatója a Pedagógiai és Lélektani Intézetet látogatta meg. Megtekintette az intézet könyvtárát, felszerelését, valamint az eddigi tudományos kutatómunka eredményeit, dokumentumait. Megelégedéssel állapította meg, hogy az intézet neveléselméleti és pszichológiai oktatása a pavlovi tanokon alapszik, amely kifejezésre jut abban is, hogy a Lélektani Intézetben is igen sok értékes, a pavlovi tanokat bemutató szemléltető tábla és képanyag van.

Oszipova elvtársnő látogatása során megbeszélést folytatott az egyetemen folyó tanárképzésről az intézet vezetőjével és munkatársaival. A megbeszélésen részt vettek az egyetem gyakorló gimnáziumainak igazgatói, a Pedagógiai Főiskola Neveléstani tanszékének vezetője és munkatársai, tanítóképző-intézeti tanárok és egyetemi hallgatók.

Tettamanti Béla egyetemi tanár ismertette a jelenlegi gyakorlati tanárképzés még nem eléggé kielégítő rendjét Oszipova elvtársnő előtt. Oszipova elvtársnő nagy érdeklődést mutatott egyetemünk tanárképzési munkája iránt, válaszában nagy részletességgel ismertette a Szovjetunióban folyó tanárképzés módszereit. Elmondotta, hogy a moszkvai tanárjelöltek a szaktárgyukkal kapcsolatos gyakorlati képzésen kívül igen intenzíven vesznek részt az osztályon kívüli nevelőmunkában. Előkészítenek Komszomol-ünnepségeket, iskolai kultúrműsorokat, tanulmányi kirándulások keretében megmutatják a tanulóifjúságnak a Metró új állomásait, az ifjúsági könyvkiadó nyomdáját, kirándulnak a Tretyakov-képtárba. Ezeknek a programmoknak sikeres lebonyolításával a moszkvai tanárjelölteknek arról kell tanúságot tenniök, hogy az osztályon kívüli nevelőmunkát hogyan tudják összekapcsolni a rendszeres iskolai oktatómunkával.

Oszipova elvtársnő beszámolójából tanulságos és érdekes képet kaptunk a Szovjetunióban folyó tanárképzés módszereiről, amelyet a további oktató- és tanárképzési munkában hasznosítani tudunk.

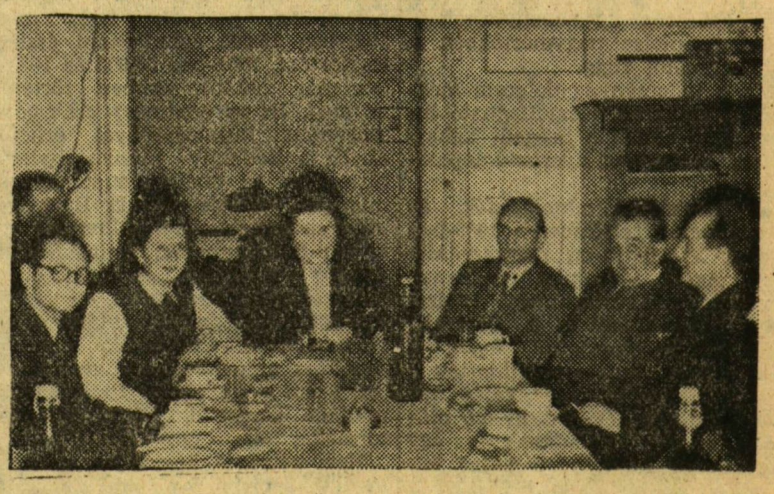

J. K. Oszipova elvtársnő a Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetében

AZ ELSŐ ÓRA

Ez a nap is olyan volt, mint a többi — borongós, hideg. Egy a szürke hétköznapok közül, abban a sorrendben, ahogy a naptárban szerdát követi a csütörtök. Délben kisütött a bágyadt, februári nap, s az olvadó hó világítva verte vissza a mézszínű napsugarat. Csütörtök volt — tizenkét óra.

A gimnázium csendesebb már ilyenkor, mint reggel. A zaj megülepedik a tízperc tartályában — fárad a fiatal torok, s az izmok is. Négy óra lefojtott izgalma, változatos eseménysorozata nehezíti emlékként a diákagyat... Öröm és bánat megoszlik a falak között az eltelt idő emlékeiben. Aki jól felelt, jó ízlelni újra, meg újra az emléket azzal, hogy feleleveníti. S az elégtelen is átszövi csápjaival az agy tekervényes szövedékét: és az emlékezés rokkájáról legombolyítja a rosszkedv fonalát, a múló idő.

Szól a csengő: végigberreg a folyosón — diákot osztályba parancsol, s becsukja utána az ajtót. A csengőhang, mely meglendíti ismét a tíz percig pihent óra ingáját — hogy egy órán át megint kergessék egymást a mutatók, — lassan elhal... És Örsi Tóth László tanárjelölt, hóna alatt az osztálykönyvvel, s jegyzeteivel, megindul a III/b. osztály felé...

Örsi Tóth László ezerkilencszázötven szeptemberében került Szegedre az egyetemre, magyarszakos bölcsészhallgatónak. Karcagról jött — ott élt tizennyolc éves koráig, a kún „fővárosban". Apja gyermekkorától a városszéli téglagyárban dolgozott — ma is ott van alkalmazásban: fia is megismerkedett nyári szünetben a munka nehezével. S az elválás nehéz volt — erős kötés a megszokás. De az idő is megtette a magáét: ahogy telték az évek, úgy szerette meg Szegedet, a Nemestakács-utcát, hol társával lakik.

S három év gyorsan elfutott, mint fürgelábú őzike. A tanulással nem volt különösebb baj — bár nem mindig szerepelt úgy a vizsgákon, ahogy ő és professzorai szerették volna. Nem tűnt ki a többiek közül, de nem is csúszott a rosszak közé — megmaradt az évfolyam becsületesen dolgozó derékhadának tagjai sorában... Ami történt vele a három év során, azt nehéz elfelejteni — az emberséget nehezen felejti az ember, ha van becsület benne. Ötvenkettő telén magyar történelemből vizsgázott Mérei elvtársnál, az intézet vezetőjénél. A professzor észrevette, hogy melegítőben ül az íróasztal mellett a fiú. Megkérdezte tőle: — Mondd, Örsi elvtárs, nincsen másik nadrágod? S ő akkor elmondta, hogy van, de az ünneplő, és nem akarja tönkretenni a mindennapi viseléssel. A professzor nem szólt semmit, csak nézett maga elé. S másnap Örsi elvtárs ruhasegélyt kapott. De ezután sem feledkeztek meg róla: így kapott pénzt télikabátra is, mert ballonban járt télvíz idején — nem, ezt nem lehet egykönnyen elfelejteni!

S mikor ősszel beiratkozott a negyedik évfolyamra, az első hónapban ő lett a magyar-szak állami csoportvezetője. A megbízatás önbizalmat adott neki — jól végezte a rábízott munkát. S a félévi vizsgákra is jobban készült, mint eddig máskor tette. Ezt mutatták eredményei. Ám a nagy próbatétel hátra volt még — a februári gyakorlótanítás. S ennek ideje érkezett el az előbb említett csütörtöki nap alkalmával...

Előtte két hétig járt abba az osztályba hospitálni, ahol tanítania kell majd. Figyelte Zsadányi elvtárs, a szakvezető tanár munkáját: mindent megjegyzett, amiről úgy érezte, szüksége lehet majd rá. Figyelte, hogyan feleltet a tanár, hogyan osztályoz és bírálja a tanulók feleletét, hogyan osztja be az időt, s hogyan magyarázza az új anyagot. Közben megismerte az osztályt is. Óra után mindig összeültek Zsadányi elvtárssal és megbeszélték a meghallgatott óra tanulságait.

Két nappal hamarább került sor az első tanításra, mint ahogy először tervezték. A fiú izgatott volt: gondolta, Jókaival kezd majd, s ime, belecsöppent Arany tárgyalásának kellős közepébe... Ideges volt — félt is. A szakvezető tanár igyekezett megnyugtani: délután megbeszélték közösen az első óra anyagát: Arany költészete szabadságharc utáni válságának elmélyülése — verselemzéssel egybekötve. Nem könnyű feladat. De Örsi Tóth László előtt, Zsadányi elvtárs nyugodt, magyarázó tanácsai nyomán, kibontakozott az első óra menetének elképzelt képe. Együtt a tanárral készítették el az óravázlatot is...

S mégis — hiába szívott cigarettát cigaretta után, mikor felhangzott az óra kezdetét jelző csengőhang, érezte, szíve torkában dobog, s keze, mely az osztálykönyvet fogja, reszket. Elsőnek a tanár lépett a terembe, mögötte a fiú. Az osztály felállt — a hetes jelentkezett. A tanár hátul, az utolsó padban, Örsi Tóth László a tanári asztalnál. Megkezdődött az óra.

A másodemeleti osztályterem ablakából a szemközti diákotthon tetejét látni, s a szintén másodemeleti ablaksort. Egyik szobában fiú fésülködik, látszik a párás ablaküveg mögött, amint kezével simítja makrancoskodó haját. A nap most besüt az ablakon, s szétömlik az összefaragott zöld padok tetején — a kályhában halkan durúzsol a tűz.

— Zombori — mondja Örsi Tóth, s a fiú feláll, hogy feleljen. Közepesrendű tanuló, de mintha a második félévben jobban tanulna. Magyar dolgozata, amit ő javított ki, legjobb lett az osztályban. Fel is olvastatta vele. Kipróbálja most — hátha ilyen jól sikerül a felelet is. És Zombori felel — apja gyárimunkás. Nyugodtan beszél, tömör, kerek mondatokban. Látja, felkészült, tudja az anyagot — az első felelet, Örsi Tóth László életének első, másnak adott osztályzata: jeles. Az indulás jó, az osztály is érzi a sikert — húsz kíváncsi, érdeklődő gyermekszem tekint felé — a közösség arca ez.

S akkor, mikor feláll, hogy magyarázni kezdje az új anyagot, érzi csak ismét azt, amit óra előtt, a folyosón érzett. Milyen furcsa is itt állni a dobogón, s szembenézni az osztállyal. Beszélni kell: alig ismeri meg a maga hangját, messziről és ismeretlenül hallja — ír a táblára, s a kréta morzsolódik a kéz remegő ujjai közt. Csend: az osztály figyel. A kréta karcolja a tábla repedéseit... Egy szót eltéveszt, megismétli, rosszul mondja — mi az, mi történt velem, kérdezi magától. De senki nem nevet — az osztály csendben ül és figyel, mintha ezzel akarná nyugtatni, segíteni.

Órájára néz: félegy mult öt perccel. Még huszonöt perc. Kezében az óravázlat — megnézi. Talán sikerül befejezni a magyarázatot óra végéig — erre gondol... De az idegesség, a félelem csak nem hagyja nyugodni. Nem mer szembenézni az osztállyal, a hátsó falat nézi, a falon függő képeket, úgy beszél. Kezében a könyv — verset olvas. A szavak csengése, a ritmus lüktetése őt is magával ragadja. Észre sem veszi, mint zeng egyre határozottabban hangja — már otthonosabban érzi magát a dobogón. Mikor befejezi az olvasást, s felpillant, Zsadányi elvtárs felé tekint. A hátsó padban ülő tanár szemüvege megvillan a napfényben, s úgy bólint fejével felé, mintha ezt akarná mondani: csak így tovább, nyugodtan.

A nagymutató elhagyta a kilencest. Lassan végetér az óra. S mikor felhangzik a kérdés: — Miről beszéltünk a mai órán? — egyszerre emelkednek magasba a kezek. Örsi Tóth László csak nézi, melyiket szólítsa fel. Jelentkezik Zombori, Harajka, a két Németh, de még Szolga is, kinek elégtelen volt a dolgozata...

És Örsi Tóth László elégedett — érzi, nem hiába magyarázott. Figyeltek szavára, s megjegyezték, amit mondott. Többet tudnak, mint az óra elején, s ez részben az ő érdeme már.

Megszólal a csengő — vége az órának: a tanárjelölt első órájának. Mikor a tanári szobában cigarettára gyújt, érzi, hogy keze még mindig reszket. Zsadányi elvtárs mosolyogva mondja: — Pedig semmi oka nem volt az izgalomra. Nagyon jól felkészült az órára. S így beszélgetnek tovább az óráról, mely immár a multté, de annál élénkebben él még a fiú emlékezetében. — A vázlatot legközelebb a magyarázat elején írja mindig a táblára — mondja a tanár — akkor jobban együtt tud dolgozni az osztállyal, s időt is nyer vele.

A tanács, a gondoskodó figyelem jól esik. Örsi Tóth Lászlónak — érzi mindenütt, hogy törődnek vele, segítik. S ez kedvet, biztatást ad a további munkához, a holnapt óra előkészítéséhez és megtartásához.

Fél kettő — hazafelé megy. Enyhe szél csap arcába, mikor kilép az iskolakapun. A déli nap melege olvasztja a kocsiút havát. A víztócsa ezer apró fényben csillog. A Tiszáról hűvöst sodor erre a szél. Közben a városi pártbizottság épülete elé ér — az úttesten személykocsi. A folyó felé pillant, s látja a szobrot, a magas alapzaton, a szobrot, melynek háttere a Tisza fölé boruló kék égbolt — Lenin-Sztálin szobrát. Boldog most és megelégedett, mint aki sikerrel végrehajtott valami fontos feladatot. Ezért mosolyog, ahogy továbbindul.

Papp Zoltán